

УДК: [351.74:323](476)

© Ігор Недокус
(м. Чернівці)**ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ В ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСАХ
РЕСПУБЛІКИ БІЛОРУСЬ**

У статті розкрито особливості участі білоруських правоохоронних органів в політичних процесах країни. Висвітлено бачення Президента Республіки Білорусь Олександра Лукашенка ролі силових структур у реалізації президентської влади. Проаналізовано нормативно-правову базу взаємин правоохоронних структур та інститутів громадянського суспільства. Відзначено зростання ролі силових структур після президентських виборів 2010 року та соціально-економічної кризи 2011 року в країні.

Ключові слова: політичні процеси, правоохоронні органи, силові структури, недемократичний режим.

Игорь Недокус. Правоохранительные органы в политических процессах Республики Беларусь.

В статье раскрыты особенности участия белорусских правоохранительных органов в политических процессах страны. Представлено видение Президента Республики Беларусь Александра Лукашенко роли силовых структур в реализации президентской власти. Проанализирована нормативно-правовая база взаимоотношений правоохранительных структур и институтов гражданского общества. Отмечен рост роли силовых структур после президентских выборов 2010 года и социально-экономического кризиса 2011 года в стране.

Ключевые слова: политические процессы, правоохранительные органы, силовые структуры, недемократический режим.

Ihor Nedokus. Law Enforcement Agencies in the Political Process of the Republic of Belarus.

The article describes the peculiarities of participation of Belarusian law enforcement agencies in the political processes of the country. The vision of the President of the Republic of Belarus Alexander Lukashenko of the role of law enforcement agencies in the implementation of presidential power is presented. Legal framework of relations between law enforcement agencies and civil society institutions is analyzed. There is noted the increasing role of law enforcement agencies after the presidential elections of 2010 and economic crisis in 2011.

Key words: political processes, law enforcement agencies, security agencies, non-democratic regime.

Роль силових структур і, насамперед, спецслужб у Республіці Білорусь гіпертрофована. Вони є центральним державним інститутом, несучою конструкцією правлячого режиму, найважливішим інструментом утримання влади. Деякі дослідники виокремлюють керівництво силових структур країни в окреме кланове угруповання, яке на найвищому рівні лобіює власні інтереси¹, зокрема, В. Ровдо, В. Карбалевіч та ін.

Метою статті є дослідження ролі правоохоронних органів Республіки Білорусь у політичних процесах країни.

Президент Олександр Лукашенко неодноразово виявляв своє розуміння провідної ролі силових структур в житті білоруського суспільства: «Я готовий підтримати МВС, КДБ і армію ... тому що вони – опора президента у всіх сферах»; «Вертикаль створена. Опора зроблена на КДБ, МВС»; «Співробітники спецслужб є ядром білоруського суспільства»; «КДБ – основа сильної президентської влади»; «КДБ – одна з цементуючих складових стабільності нашого суспільства»².

У 2007 році на святковому прийомі на честь Дня захисників Вітчизни глава держави стверджував, що «наша країна стала прикладом політичної і соціальної стабільності. І в цьому велика заслуга силових структур, правоохоронних органів і спеціальних служб»³. Така величезна увага до діяльності силових структур, спецслужб обумовлена тим, що їх функції в Білорусі значно ширші, ніж в демократичній країні. Переконаність Олександра Лукашенка в тому, що всі проблеми можна вирішити адміністративно-командними методами, що важливою причиною провалів у різних сферах є підступи відкритих і прихованих противників режиму, трансформувалася у вельми специфічні завдання, які поставлені перед цими органами. Зокрема, на їх плечі звалили цілий комплекс економічних проблем. Відповідаючи на запитання німецького журналіста про надійність іноземних інвестицій, Президент заявив: «У нас є прекрасна армія, яка здатна захистити іноземні інвестиції»⁴. Олександр Лукашенко звинувачує МВС і КДБ в тому, що вони не займаються проблемами падіння курсу білоруського рубля. «Прошу КДБ і главу адміністрації представити аналіз результати діяльності уряду щодо завоювання нових ринків для збуту білоруської продукції», – заявив Президент, виступаючи із посланням в Національних зборах у квітні 2010 року⁵.

Олександр Лукашенко повернув спецслужбам ті функції, якими вони володіли в СРСР. Прийнятий у 1997 році Закон «Про органи державної безпеки Республіки Білорусь» передбачає, що КДБ, як і в радянські часи, є одночасно спецслужбою, правоохоронним органом і органом державного управління. Комітет має право видавати нормативно-правові акти, обов'язкові для виконання державними структурами, може мати своїх представників у ряді державних органів, має право використовувати в деяких випадках сили і засоби армії, МВС, прикордонних військ. Закон дає право для необмеженого втручання КДБ у діяльність всіх (у тому числі недержавних) господарських суб'єктів, партій,

громадських організацій, приватне життя громадян⁶.

У червні 2012 року білоруський парламент проголосував поправки до чинного закону. Вони передбачають, що співробітники органів держбезпеки зможуть «входити безперешкодно, при необхідності з пошкодженням замикаючих пристроїв та інших предметів у будь-який час доби в житлові приміщення або інші законні володіння фізичних осіб», а також у приміщення й інші об'єкти держорганів, організацій (крім приміщень і об'єктів дипломатичних, консульських, інших представництв іноземних держав, міжнародних організацій, на які поширюється дія дипломатичного імунітету, і приміщень, в яких проживають співробітники цих представництв, організацій та їх сім'ї)». Ці проникнення і огляд приміщень виправдані «при переслідуванні осіб, підозрюваних у вчиненні злочину, або за наявності достатніх підстав вважати, що там відбувається або скоєно злочин або перебуває особа, яка переходить від органів, що ведуть кримінальний процес» – йдеться у законі⁷.

Крім того, згідно з документом, співробітники органів держбезпеки можуть «застосовувати фізичну силу, в тому числі бойові прийоми боротьби, підручні засоби для припинення злочинів та інших правопорушень, затримання осіб, які їх вчинили <...>, якщо ненасильницькі способи не забезпечують виконання покладених на них службових обов'язків». При цьому співробітники органів держбезпеки не несуть відповідальності за шкоду, заподіяну з застосуванням фізичної сили, використанням зброї, спецзасобів, бойової та спеціальної техніки, якщо їх дії були «в умовах обґрунтованого професійного ризику або крайньої необхідності». Відповідальність для них також не передбачена, якщо не були перевищені «межі необхідної оборони або заходів, необхідних для припинення злочинів та затримання осіб, а також – якщо вони діяли на виконання обов'язкового наказу чи розпорядження, відданих в установленому порядку, за винятком вчинення ними умисного злочину»⁸.

Співробітникам органів держбезпеки також дозволено застосовувати «наручники, гумові палиці, засоби зв'язування, спеціальні хімічні речовини, світлозвукові пристрої відволікаючої дії, пристрої для відкриття приміщень, пристрої для примусової зупинки транспортних засобів та інші спеціальні засоби, у тому числі службових тварин», зокрема, у разі «припинення масових заворушень і групових порушень громадського порядку або дій, спрямованих на пошкодження і (або) знищення майна»⁹.

Зміцнення силових структур, в першу чергу спецслужб, стало найважливішим напрямком політики Президента Олександра Лукашенка. Сьогодні в Білорусі діє дев'ять структур з правом ведення оперативно-розшукової діяльності (КДБ, МВС, прокуратура, Служба безпеки президента, Комітет

державного контролю, Оперативно-аналітичний центр при Президентові, структурні підрозділи Ради безпеки, міністерства оборони, прикордонних військ), які конкурують між собою, стежать не лише за населенням, але й один за одним. Вже сам цей факт є свідчення певної соціальної аномалії.

У 1996 році (останній рік, коли оприлюднювалися офіційні дані) в органах МВС служило близько 120 тис. чол., що перевищувало чисельність Збройних Сил країни в 1,5 рази. Згідно з даними спільного дослідження Європейського університету в Санкт-Петербурзі і російської газети «Ведомости», в даний час в Білорусі на 100 тисяч жителів країни припадає 1441,6 міліціонери. При цьому показник Білорусі більш, ніж у два рази перевищує середні показники (637,9 осіб) в країнах світу¹⁰.

Різно зросло фінансування цих структур. Питома вага видатків на утримання органів внутрішніх справ і державної безпеки в загальній сумі видаткової частини державного бюджету зросла у 1994-1996 рр. майже в два рази¹¹. В останні роки визначити справжні витрати на силові структури, спецслужби стало неможливо, зважаючи на закритість інформації та існування президентського фонду.

Про гіпертрофовану роль силових структур свідчить той факт, що Президент Олександр Лукашенко частіше приймає главу Ради безпеки країни, ніж прем'єр-міністра. А рутинна в демократичній державі зміна керівника спецслужб в Білорусі перетворюється на скандал. Наприклад, відставка голови КДБ і генерального прокурора і призначення нових керівників на ці посади в листопаді 2000 року ЗМІ назвали «переворотом». Цікаво, що зміну глави уряду в тому ж році ніхто переворотом не називав.

Контролювати всі силові структури покликана Рада безпеки країни. Звертаючись до державного секретаря Ради безпеки Віктора Шеймана, Олександр Лукашенко так визначив його функцію: «Ви як людина президента, як перший охоронець ...»¹². Тим самим визначене завдання всіх силових структур: охорона режиму та його лідера. Причому Президент не тільки не приховує цю гіперболізовану роль спеціальних служб в якості інструменту утримання влади, а демонструє її за допомогою ЗМІ.

Одним з найважливіших ознак, що відрізняють демократію від диктатури, є цивільний контроль над військовою сферою, силовими структурами. Без такого контролю виконавча влада отримує необмежену можливість для застосування насильства проти суспільства, а країна навіть формально позбавляється статусу демократичної держави, прирівнюється до військових диктатур. Головним елементом цивільного контролю є парламентський контроль. Однак Олександр Лукашенко з самого початку відкинув таку ідею. У січні 2005 року, виступаючи на колегії КДБ, він з гордістю заявив: «Я не віддав комітет під контроль такого собі «громадян-

ського суспільства», як прийнято говорити у деяких наших сусідів. «Контроль громадянського суспільства» – це розвал силових структур. Як глава держави за законом і Конституцією я в змозі сам контролювати силові відомства»¹³.

Стаття 26 Закону «Про органи державної безпеки Республіки Білорусь», свідчить, що контроль над діяльністю цих органів здійснюється президентом і Радою Міністрів у межах повноважень, делегованих уряду главою держави. Цікавий випадок стався в 2002 році. Дві палати парламенту ухвалили Закон «Про Збройні Сили Республіки Білорусь», який наділяв Національні збори правом контролю над військовою сферою. Олександр Лукашенко це не сподобалося, він зажадав, щоб таким правом володів тільки президент і уряд. І депутати підтримали президентську поправку без дебатів¹⁴.

Проте білоруський лідер обходиться без юридичного закріплення свого фактичного одноосібного контролю над силовими структурами. Так, до 1998 року діяльність Служби безпеки президента (СБП) взагалі не була регламентована законами. Невідомі були джерела її фінансування, відсутній прокурорський або судовий нагляд за цією структурою. А між тим її співробітники брали активну участь в затриманні, побитті представників опозиції. Опоненти Олександра Лукашенка, незалежні ЗМІ стали говорити про діяльність в країні незаконних збройних загонів, «бандформувань». Публікація «Білоруської ділової газетою» інформації про СБП в 1996 році викликала жорстку реакцію влади, ніби журналісти розкрили державну таємницю¹⁵.

У Білорусі після листопада 1996 року влада перестала маскувати, що одним з найважливіших напрямків діяльності спецслужб є боротьба з політичними супротивниками режиму і особисто президента. Голова КДБ В. Мацкевич поставив перед своїм відомством завдання не допустити спроби політичної опозиції реанімувати свої структури і дестабілізувати обстановку в країні. «Моя доля як політика тісно пов'язана з КДБ», – зізнається Олександр Лукашенко і хизується протизаконними діями своїх спеціальних служб, які «шпигують» за опонентами: «Я володів точними відомостями про рух потоків політ-інвестицій, що вливають в опозицію ... Можу портрет будь-якого з них у всіх подробицях виписати і механізми їх взаємодії розкрити. За їх лаштунками для мене практично немає таємниць, і це, я вважаю, нормально, тому що глава держави зобов'язаний володіти ситуацією»¹⁶.

Глава держави періодично оприлюднює дані КДБ про прослуховування телефонних переговорів. Так, Президент повідомив, що дізнався зміст відомої доповіді С. Антончика про корупцію в органах влади ще до його офіційного оприлюднення. Він не раз розповідав, про що говорять по телефону депутати парламенту, комерсанти, російські журналісти¹⁷. Виступаючи на Всебілоруських народних збо-

рах, він, згадуючи про свого суперника, кандидата в президенти А. Козуліна, зауважив: «Не хочу говорити, хто йому пише ці виступи. Перш, ніж він читає ці виступи, ми їх читаємо»¹⁸.

Проте спецслужби стежать не лише за опозицією. Вони займаються загальним політичним розшуком, перевіркою лояльності чиновників, пошуком компромату на вищих посадових осіб. Голова Верховної Ради 12-го скликання М. Гриб у своїх спогадах стверджує, що прослуховувалися телефони в Будинку уряду. Він наводить приклад, як було прослухано дзвінок прем'єр-міністра міністру фінансів¹⁹. Влітку 1996 року на спільному засіданні Кабінету міністрів і Ради безпеки Олександр Лукашенко, бажаючи похвалити главу уряду М. Чигиря, простодушно заявив, що той навіть вдома в приватних розмовах з дружиною не дозволяє собі критикувати президента²⁰.

Зізнання Президента Білорусі в прослуховуванні іноземних посольств не раз викликали міжнародні скандали. 31 липня 2001 року на нараді з керівними працівниками Олександр Лукашенко заявив, що знає, про що говорять західні дипломати з опозиційними кандидатами в президенти. 4 вересня того ж року Президент поінформував білоруських телеглядачів, що в результаті діяльності спецслужб Білорусі та Росії, текст заяви держсекретаря США про білоруську ситуацію був отриманий з американського посольства в Мінську ще до його офіційного оприлюднення. У посланні Національним зборам у квітні 2005 року глава держави сказав: «Ще хочу попередити – не вважайте за погрозу – посольство Польщі. Ми знаємо, що відбувається у вашому посольстві, і знаємо вашу роботу»²¹.

Так зусиллями Президента Олександра Лукашенка Білорусь перетворилася на поліцейську державу. Однак правоохоронні органи, силові структури виглядають безпорадними, коли намагаються виконувати свою основну функцію – захист суспільства від злочинності. У 2005 році відбулося два вибухи у Вітебську, було багато поранених. Через кілька днів Олександр Лукашенко оголосив про розкриття злочину: «У Вітебську два охلامони підірвали імітаційний пристрій і думали, що їх не знайдуть. Їх швидко знайшли, і вони вже розповіли, де брали порох і як хотіли злякати людей в двох місцях»²². Але слід виявився помилковим, підозрюваних відпустили, злочинців досі шукають. У 2007 році державні ЗМІ повідомили, що в Гомельській області було ліквідовано банду «пожежників», а у Вітебській області – відразу кілька злочинних груп, що займалися розбоєм, вбивствами. Але повідомлені подробности дозволяють по-іншому поглянути на цю інформацію. З'ясовується, що ці банди в Гомельській і Вітебській областях діяли з середини 90-х років минулого століття і навіть раніше, тобто їх не могли знешкодити 10-15 років. І «дахом» їх був начальник карного розшуку обласного управління

МВС. Велика кількість силових структур виявилася абсолютно безпорадною в боротьбі з бандитами.

Оцінку діяльності силових структур дає і сам Олександр Лукашенко. У березні 2004 року під час виступу в Бресті він констатував «криміналізацію правоохоронних органів». Деякі співробітники КДБ, за його словами, «самі стали учасниками відомих злочинів»; в Брестській прикордонній групі кількість правопорушень за рік збільшилася в три рази; високий рівень корумпованості співробітників митних органів. У 2007 році, представляючи нового керівника КДБ, Президент Білорусі вказав на цілу низку «відкритих провалів» в діяльності цього відомства: приховування фактів корупції, нездатність зберігати державні секрети, «кришування» комерційних структур, «зниження рівня професіоналізму за усіма напрямками роботи». «Нам не вистачає в КДБ навіть елементарного порядку», – підсумував Президент²³.

У березні 2008 р. Президент, виступаючи перед керівним складом силових структур, навів такі факти. Оперативна обстановка з 2001 року погіршується. За шість років рівень злочинності в розрахунку на 100 тис. населення зріс на 70%, кількість потерпілих в результаті злочинів зросла більш, ніж у два рази, рецидивна злочинність зросла в 2,2 рази, в побуті – в 3,5 рази. Взагалі, за рівнем вбивств на 100 тисяч населення Білорусь посідає перші позиції у світі²⁴. У червні 2009 року після відставки міністра внутрішніх справ В. Наумова Президент констатував: «У надрах МВС функціонує система, спрямована на створення видимості роботи шляхом фальсифікації доказів. Порушення мали масовий характер і здійснювались впродовж тривалого часу ... Виявлено масу випадків, коли так звані борці зі злочинністю використовували надані їм права і можливості в злочинних цілях»²⁵. Основна причина безсилля всієї великої і розгалуженої системи численних правоохоронних органів в країні полягає в тому, що їх головною функцією є зовсім не захист населення від злочинців, охорона порядку, а захист влади від політичних супротивників.

Важливо звернути увагу, що в недемократичних режимах їх лідери і керівники силових структур знаходяться в складній взаємозалежності. Такі лідери залежать від спецслужб значно більше, ніж керівники демократичних держав. Там політичні лідери захищені силою закону, демократичною легітимністю, а в умовах авторитарного режиму – лише особистою відданістю силовиків. Тому авторитарний лідер, надаючи повний карт-бланш спецслужбам, потрапляє в системну пастку. Отримавши право на повне ігнорування закону, всюдозволеність, безконтрольність, силовики перетворюються в закриті касти, які обслуговують власні корпоративні інтереси. Час від часу виникають моменти, яких бояться всі авторитарні правителі, коли війни силових структур виходять з-під контролю і набу-

вають розмірів, що загрожують стабільності режиму.

Президентська виборча кампанія 2010 року та валютна криза 2011 року привели до різкого посилення ролі силових структур в політичній системі Республіки Білорусь. Саме білоруські силовики підтримали ручне управління політичною та економічною ситуацією під час валютної кризи з березня по вересень 2011 року: розганяли протестні флеш-моби та брали участь у регулюванні експорту після проведеної в травні девальвації рубля. Крім цього, силовики з КДБ, МВС і Генпрокуратури показово провели розслідування квітневого теракту в мінському метро і змусили Президента Олександра Лукашенка розпочати велику реформу правоохоронної системи. Це призвело до створення нового інституту – єдиного Слідчого комітету, який з січня 2012 року зосередив всю слідчу роботу і істотно розширив вплив співробітників силових структур²⁶. Ця структура дозволила Президенту зберегти роль гаранта бізнес-інтересів білоруських еліт і надає необхідний важіль тиску на чиновників і підприємців.

Загалом, ставка Олександра Лукашенка на силові відомства є вимушеною і цілком передбачуваною. Саме силові структури постачають, на думку керівництва країни, головним капіталом у білоруській політичній системі. Силовики володіють інформацією про тіньові та корупційні зв'язки чиновників і бізнесу, а також мають необхідний силовий ресурс для придушення протестів населення, який особливо цінний при зниженні рівня довіри главі держави.

¹ Ровдо В. Сравнительная политология: учеб. пособие. В 3 ч. Ч. 3. / В. Ровдо. – Вильнюс: ЕГУ, 2009. – 352 с.; Карбалевич В. Александр Лукашенко: политический портрет / В. Карбалевич. – М.: Партизан, 2010. – С. 391.

² Карбалевич В. Александр Лукашенко: политический портрет / В. Карбалевич. – М.: Партизан, 2010. – С. 391.

³ Там само. – С. 392.

⁴ Там само.

⁵ Закон Республики Беларусь от 03.12.1997 N 102-3 «Об органах государственной безопасности Республики Беларусь» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://newsby.org/documents/laws/law1087.htm>.

⁶ Там само.

⁷ Совет Республики одобрил проект закона «Об органах государственной безопасности Республики Беларусь» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://naviny.by/rubrics/society/2012/06/22/ic_news_116_395844.

⁸ Там само.

⁹ Там само.

¹⁰ Газовый концерт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vedomosti.ru/newspaper/2010/06/22>.

¹¹ Карбалеви́ч В. Вказ. праця. – С. 393.

¹² Там само. – С. 394.

¹³ Крят Д. Реалии без опасности [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tamby.info/katalog/gazeta-SB.htm>.

¹⁴ Карбалеви́ч В. Вказ. праця. – С. 394.

¹⁵ Там само. – С. 395.

¹⁶ Там само.

¹⁷ Там само. – С. 396.

¹⁸ Вече во имя вечности [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tamby.info/katalog/gazeta-BG.htm>.

¹⁹ Гриб М. И. Белорусский мост. История, факты, события / М. Гриб. – Великие Луки: Великолукская городская типография, 2006. – С. 98.

²⁰ Карбалеви́ч В. Вказ. праця. – С. 396.

²¹ Там само.

²² Сцэнар прызнання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tamby.info/katalog/gazeta-NN.htm>.

²³ Карбалеви́ч В. Вказ. праця. – С. 399.

²⁴ Там само.

²⁵ Там само.

²⁶ Усиление влияния спецслужб и правительства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://solidarityby.eu/by/p/usilenie_vliyaniya_spetsslujb_i_pravitelstva.

УДК: 351.824.5(477):004.738.5

© *Іван Осадца*
(*м. Чернівці*)

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИРОБНИЦТВА, РОЗПОВСЮДЖЕННЯ ТА СПОЖИВАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕКЛАМИ В УКРАЇНІ

Ця стаття присвячена правовому регулюванню виробництва, розповсюдження та споживання Інтернет-реклами в Україні. Правове регулювання реклами, у тому числі мультимедійної, в мережі Інтернет здійснюється відповідно до положень Закону України «Про рекламу». Однак, у зв'язку із специфікою Інтернет-простору очевидною є необхідність чіткого законодавчого визначення правил розміщення реклами в Інтернеті, що могло б виразитися в окремому Законі України.

Ключові слова: Інтернет-реклама, медійна реклама, закон, український сегмент мережі Інтернет, рекламодавці, виробники реклами, розповсюджені реклами.

Іван Осадца. Правовое регулирование производства, распространения и потребления Интернет-рекламы в Украине. Эта статья посвящена правовому регулированию производства, распространения и потребления Интернет-рекламы в Украине. Правовое регулирование рекламы, в том числе мультимедийной, в сети Интернет осуществляется в соответствии с положениями Закона Украины «О рекламе». Однако, в связи со спецификой Интернет-пространства очевидна необходимость четкого законодательного определения правил размещения рекламы в Интернет, что могло бы выразиться в отдельном Законе Украины.

Ключевые слова: Интернет-реклама, медийная реклама, закон, украинский сегмент сети Интернет, рекламодатели, производители рекламы, распространители рекламы.

Ivan Osadtsa. Legal Regulation of the Production, Distribution and Consumption of Internet Advertising in Ukraine. This article focuses on the legal regulation of the production, distribution and consumption of online advertising in Ukraine. Legal regulation

of advertising, including multimedia, the Internet is subject to the Law of Ukraine «On Advertising». However, due to the specificity of Internet space is a clear need for a clear legal definition of the rules of advertising on the Internet that could be expressed in special laws of Ukraine.

Key words: Online advertising, media advertising, law, Ukrainian segment of the Internet, advertisers, advertising manufacturers, distributors of advertising.

Інтернет-реклама є одним з найперспективніших сегментів рекламного ринку, який розвивається шаленими темпами. При цьому далеко не всі методи Інтернет-реклами є по-справжньому дієвими. Багато з них застаріли і вже не приносять бажаного результату рекламодавцям, які витрачають все більше і більше коштів на просування своїх продуктів у глобальній мережі.

Торгівля рекламними послугами в Україні на сучасному етапі глобалізації та інтернаціоналізації економічної діяльності розвивається в тісному взаємозв'язку із тенденціями і пріоритетами світового рекламного ринку, де фокус дедалі більше зміщується від традиційних інструментів та каналів маркетингових комунікацій до інтерактивних. Це обумовлене інтенсивним розвитком інтерактивних медіа-просторів, що утворилися на базі комп'ютерної платформи Інтернет та мобільних пристроїв (мобайл-медіа).

Сучасні телекомунікаційні засоби забезпечують безперервний та високошвидкісний доступ користувачів до мережі Інтернет. Це, в свою чергу, дає змогу широко застосовувати більш ефективну рекламу – медійну. Можливості анімованого зображення та відеороликів значно збільшують вплив медійної реклами на споживачів. В поєднанні з можливістю обирати споживачів реклами за пев-